

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig
Salisburgi, 1693

13. De Rebus Ecclesiae non alienandis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

...logi tom 2. lib. 7. cap. 29. n. 187. & ...
...enti tradit Barb. de Offic Episcopi. al-
...6. sub n. 31.

- 23. Non currit praescriptio viro Prelato alienante & contra eam datur restitutio in integrum.
- 24. Quid possit consuetudo in hac materia alienationis?
- 25. Ecclesia revocans rem alienatam debet restituere pretium, sed non nisi in quantum est facta locupletior.
- 26. Quis debeat probare, pretium in utilitatem Ecclesiae esse versum?

TITULUS XIII.

De Rebus Ecclesiae non alienandis.

SUMMARIA.

- 1. Possidentur alienari immobilia & mobilia pretiosa & quoniam accenscantur immobilibus.
- 2. Res servando non servabiles potest Prelatus alienare.
- 3. Dum rei immobiles exiguas.
- 4. Similiter res ab antiquo alienari solitas.
- 5. Quoniam dicuntur mobilia pretiosa?
- 6. Potestatem potestas est amplior quam tutorum.
- 7. Quoniam potest Prelatus sine solemnitate expendere.
- 8. Curator c. 1. titulus 12. quest. 2. cum cap. ut supra. §. in h. t.
- 9. Quae valeat repudiatio legati vel hereditatis sine solemnitate & ibi de legatis, quae sunt monasterii mendicantium. Item de acquisitis per professionem alicujus religiosi, an valeant alienari?
- 10. Quando Prelatus possit transigere super re immobili?
- 11. Quae contractus veniant nomine alienationis?
- 12. Quando locatio ultra triennium valeat saltem quoad triennium.
- 13. Quando locatio ultra triennium cum hoc pacto, ut singulis trienniis, sit nova locatio?
- 14. An licet in alienatione requiratur copulativa causa & solemnitas.
- 15. Quae superioris consensus requiratur?
- 16. Videtur prohibere (seposito stylo curiae ut in alienatione facta alteri Ecclesiae non requiratur superioris licentia.
- 17. Alienatio rei Ecclesiasticae contra formam juris est nulla & ab ipso alienante revocari potest.
- 18. An male alienatum.
- 19. An male alienatam restituendi sit obligatio in conscientia.
- 20. Ecclesia non tenetur in vita rem male alienatam recipere, sed potest ex post facto adhibere solemnitates.
- 21. Res male alienata repeti potest una cum fructibus, cum distinctione tamen ibi posita.
- 22. Res Ecclesiasticae an sint praescriptibiles?

In hac quotidiana non tantum Ecclesiasticis, sed etiam saecularibus cum Ecclesia contrahentibus scitu necessaria materia quam plurimae sunt quaestiones, & difficultates, quarum praecipuas antequam resolvam, dicam prius, quae certiora & fundamentalia sunt, ac mox dubitationes eo pertinentes subjungam. Itaque

Certum est I. Quod omnes res immobiles, sive solo cohaerentes, ut praedia fundi, domus &c. & mobiles pretiosae sive ad Ecclesias regulares, sive saeculares pertinentes alienari prohibeantur. *Extrav. ambitiose. h. t. inter commun. & t. t. X. eod.* Atque immobilibus recte annumerantur *Jura incorporalia*, ut quae ad jurisdictionem pertinent: item servitutes praediorum, jura piscandi, venandi & similia c. 2. hoc tit. in 6. & Clem. 1. eod. sicut & census annui, si ex fundatione vel aliunde in perpetuum constituti sint pro sustentatione ministrorum Ecclesiae. *Clem. 1. §. cumque annui redditus. de Verb. sig.*

Certum est II. quod, cum tantum mobilia pretiosa alienari prohibeantur, ideo libere possit Prelatus vendere, & distrahere frumentum, vinum, jumenta & animalia superflua, aliaque, quae sine detrimento notabili servari non possunt; quia res hujusmodi servando non servabiles etiam Tutores, & Curatores, quorum tamen potestas longe magis restricta est, quam Praetorum, sine solemnitate aliqua alienare possunt. *l. lex qua. 22. & l. tutores. 24. C. de Administ. Tutor.*

3 *Certum est III.* Quòd etiam res *immobiles*, si valde sint exiguae, longè distantes, & propter necessarias impensas magis Ecclesiis onerosae, quàm utiles, Prælati sine solennitate alienare possint. *c. ferrulas. 53. caus. 12. q. 2. c. ad aures. 7. & cap. ut super. 8. §. possessiones. X. h. t.*

4 Ita etiam res ab antiquo alienari aut in feudum vel Emphiteusim dari solitæ, si rursus ad Ecclesiam revertantur, denuò sine nova solennitate alienari, seu in feudum vel in Emphiteusim dari poterunt. *c. 2. de Feudis. d. Extrav. ambitioso.* Et hanc esse communem conclusionem DD. ut res semel effecta alienabilis cum solennitate, efficiatur perpetuò alienabilis sine solennitate, dummodo semper cum eadem Ecclesiæ utilitate alienetur, cum plurimis citatis dicit Riccius *in Praxi aur. p. 1. res. l. 26.*

Volunt tamen non minùs communiter DD. ut res dicatur *soluta alienari ab antiquo*, vel facta alienabilis, debeat præcessisse una vel altera alienatio solennis & interim spatium 40. annorum elapsum esse. Sicut ex Decis. Rotæ Romanæ & cum multis AA. refert. Riccius *d. l. n. 3.* & Barb. *Jur. Eccles. univ. lib. 3. cap. 30. n. 21.* inquit, Rotam in pluribus causis amplexatam esse illam sententiam, quòd *alienari solitum* probetur, vel per duas alienationes cum cursu 40. annorum, vel per unam solenniter factam. Sed ex his.

5 *Dubitatur I.* Quænam dicantur *mobilia pretiosa*, ut alienari nequeant? *¶* Illa dici *mobilia pretiosa*, quæ sunt de thesauro Ecclesiæ, vel quæ propter pretium, artem aut antiquitatem singularem splendorem Ecclesiæ conferunt. Reliquias quoque Sanctorum maxime verò, ubi perpetuæ sepulturæ mandatæ sunt, inter mobilia pretiosa rectissime numerat, & ita de stylo Curia Romanæ observari dicit Ricc. *in Praxi auræa, p. 1. res. l. 60.*

Cæterùm autem non videtur probatum, quin Prælati possint aliqua portio gentea alienare, veteres calices aut ornamenta pro novis æquè bonis ac pretiosioribus commutare, sicut consuetudo passim doctorum enim commutatio non est ita periculosa Ecclesiæ vel damnosa sicut absoluta venditio aut donatio. Non obstat, quòd rerum mobilium, quæ servando servantur sunt, alienatio quædam sit Tutore terdicta, *d. l. 22. C. de Admin. Tutor. l. 1. C. de Tutor. l. 1. C. de Tutor. l. 1. C. de Tutor. l. 1.* ut argumentatur Quaranta *Verb. Tutor. Rei Eccles. n. 24.* Nam respondetur, Prælati tantùm in larga significacione tutores, cum eorum potestas multo amplior, quia eorum officium perpetuum, tutorum verò, qui curam pupillorum gerunt officium tantùm temporale est. Quam am fit, quòd Prælati moderatas donationes de rebus Ecclesiæ etiam merè gratificari possint, *c. 3. de Donat. quòd tutoribus ordinariè prohibitum est. d. l. 13. §. fin. ff. de Admin. Tutor.*

Dubitatur II. Utrum Prælati potestatem numeratam possint liberè sine solennitate expendere? *¶* Quamvis regulariter numeratur inter res, quæ servando variari non possunt, ejusque usus committendo, nihilominus si aliqua pars pecuniæ specialiter destinata esset ad immobilia emenda, vel Ecclesiæ aedificanda, jam accenseri bonis immobilibus sine causa ac solennitate alienari potest. docet Quar. *d. l. n. 25.* sicut propter rationem Tutor alicujus pupilli ex pecunia ad comparanda immobilia debet nec sibi, nec alij debita solvere potest. *int. l. 3. §. quid ergo. 6. ff. de Conser. l. 1. §. si in illi act.* Atque idem esse, si aliqua pecuniæ ex providentia antecessoris specialiter sit deputata pro gravissimis necessitatibus.

E N C

Dubitat III. Utrum res *immobiles* & modici valoris ita possit Prælatu alienare, ut ne quidem consensum Capituli habere teneatur? In *c. terrulas* 53. cau-
titur p. 2. licentia datur Episcopo terrulas
 exiguas longe politas, & Ec-
 clesiæ minus utiles, si necessitas fuerit, di-
 cendi etiam sine consensu Capituli. E-
 tiam in *c. ut super* §. *fin. h. t. P. Sessiones*,
 quæ Pontifex, quæ Ecclesiæ minus sunt
 utiles, pro alijs utilioribus de fratribus
 & sanioris partis consilio & con-
 sensu alienandi sive commutandi libe-
 rum concedimus facultatem.

In hac textuum varietate, vel contrarie-
 tate licet aliqui velint *d. c. terrulas*. per *c.*
ut super. absolute esse correctum; quia ta-
 men in dubio expedit jura iuribus concor-
 dare, ut evitetur iurium correctio, *c. cum*
tridiat 29. de *Elect.* in 6. ideo placet
 concordatio, quam insinuat Gl. in *d. §. fin.*
Responso. ut scilicet textus in *cod. §. fin.*
 interpretatur de permutatione, & de re, quæ
 eadem in se est utilis, sed tamen minus uti-
 lis comparatione rei magis utilis: textus ve-
 ro in *c. terrulas* accipiatur de venditione
 sine distractione alicujus rei, quæ in se &
 absolute spectata nullam vel exiguam uti-
 litatem adfert.

Dubitat IV. An Prælatu possit abs-
 que solennitate repudiare hereditatem, aut
 legatum suæ Ecclesiæ relictum.

In hac difficili & in jure non satis expedi-
 ta questione imprimis advertendum, non
 tantum dubitari, an talis repudiatio sine justa
 causa licite fiat, quam an *valide*. Nam
 ratio naturalis dicitur, Prælatum, qui con-
 stantur ad rem Ecclesiæ utiliter gerendam,
 & commoda ejus procuranda, male agere,
 & contra officium suum, si utilitatem, &
 commodum Ecclesiæ repudiet. Imò non
 desunt, qui censeant, Prælatum sine justa

causa repudiantem hereditatem lucrosam,
 aut legatum utile, obligari ad restitutionem
 Ecclesiæ de suo faciendam, *arg. c. quicum-
 que* 2. *causa* 12. q. 4. ubi Gl. in *V. aut ne-
 glectum*. & argumento ducto à tutore (cui
 assimilatur Prælatu) qui refarcit id, quod
 cum potuit, non acquisivit pupillo, *l. quid-
 quid* 7. *C. Arbit. tutela*. Sanch. *de Ma-
 trim.* lib. 6. *disp.* 4. n. 15. cum *cc. ibidem*.
 Henr. Zoël. *h. t. n.* 7.

Tota igitur difficultas in eo residet, an
 talis repudiatio sit *valida*, & illum, cui in-
 de res acquiritur, in foro externo atque in-
 terno securum, nec non repudiantem à po-
 nis contra male alienantes in jure statutas
 immunem reddat? Pro affirmativa pugnat,
 quod à diversis non sit bona illatio, præfer-
 tim in pœnalibus, juxta vulgata; diversa au-
 tem in jure æstimentur alienare, & non ac-
 quirere, *l. si sponsus* 5. §. 13. ff. de *Donat.*
inter vir. & ux. d. quod autem 6. in *princ.*
& §. 5. ff. Que in fraud. cred. consequen-
 ter prohibitio alienationis non debeat trahi
 ad non acquisitionem, prout ex eadem ratio-
 ne potest solus Prælatu caducitatem Em-
 phyteutæ remittere. Cujus sententiæ est
 Sanch. *d. disp.* 4. *num.* 11. & seqq. Sylv. *v.*
alienatio n. 14. Riccius in *Praxi aurea*
p. 1. *resol.* 92. Barb. *Fur. Eccles. univ.*
lib. 3. *cap.* 30. n. 42. Henr. Zoël. *h. t. n.*
 6. & 7. inclinatur Panorm. in *c. tua* 8. *De his*,
 quæ fiunt à *Præl.* n. 9. fatetur tamen in fi-
 ne, rem esse dubiam. Addit verò ad decla-
 rationem hujus sententiæ Sanch. *d. disp.* 4.
 n. 17. eam intelligendam de repudiatione
 simplici, non autem de cessione aut per-
 mutatione in favorem & commodum alie-
 rius, quod per talem cessionem hoc ipso he-
 reditas prius deberet censei adita, vel lega-
 tum agnatum, unde sequeretur alienatio rei
 jam acquisitæ. Item quod contra talem
 repudiationem Ecclesiæ per restitutionem
 in in-

in integrum exemplo minorum succurri possit. *l. ait prator. 7. §. hodie. 6. & seq. ff. de Minor. junct. c. 1. X. De in integr. restit. ibi: Ecclesia jure minoris debet semper illa servari.*

Alij hereditatem à legato separant, & licet in illa priorem sententiam admittant, non tamen in isto, ex ea differentia ratione, quòd bonorum hereditarium dominium non acquiritur Ecclesie ante hereditatis additionem, & proinde repudiatio non fit alienatio, sed mera non acquisitio. *l. si sponsus. 5. §. si maritus. 13. ff. de Don. inter vir. & ux.* At verò legatum, saltem certæ speciei & purum, statim à die mortis testatoris jure domini transeat in legatarium. *l. legatum. 80. ff. de Legat. 2. l. à Titio. 64. ff. de furtis.* Covar. Var. Resol. lib. 1. c. 9. sub n. 5. Text. ad propositum notab. in *l. magis puto. 5. §. fundum. 8. ff. de Reb. eor. qui sub tut. ibi: fundum autem legatum repudiare pupillus sine pratoris auctoritate non potest: esse enim & hanc alienationem, cum res sit pupilli, nemo dubitat.* Nec sufficit responsio Pan. in *d. c. tua. n. 9.* quòd sit speciale in pupillo administratio carente; quia J. C. requirit Pratoris auctoritatem, adeoque nec administratio tutoris ad hanc repudiationem sufficeret: proinde etiam circa Ecclesiam, quæ pupillo & minori comparatur, non sufficeret Prælati, qui vices tutoris agit, sed & Superioris, qui pratori assimilatur, auctoritas requiretur. Nec satisfacit Sanch. *loc. cit. n. 12.* quòd omisso lucri circa pupillum sit impropria alienatio: quia J. C. dicit *indubitatam alienationem*, non quòd eam lucrari potuisset, sed quòd de facto *res sit pupilli.* Adde legatarium in legato pio non esse solum Prælatum, ut is pro suo libitu repudiare valeat, sed totam Ecclesiam vel Monasterium, imò principali respectu & ex fine legantis pro

anima sua ipsum Deum, à quo legata nationes, vota, & promissiones piaz acceptantur, ut sæpius alibi dictum. Quæ circa repudiationem talis legati idem de alienatione rei Ecclesiastica statum ferri debere, probabilius tenet Azor. *mor. p. 2. lib. 9. c. 1. 9. 12.* & verioris tutiorem opinionem dicit Quaranta *ma Bullar. v. alienatio rerum Eccl. 23.* & apud eum Molina de *Contra. disp. 468. n. 11.* Valq. de *Sucess. tom. 27. n. 23.* Pinell. de *Bonis mater. 3. n. 103. vers. alio ampliatio.*

Sanè res ista nullo claro jure decentera habetur, & utraque sententia ad auctoritate intrinseca & extrinseca admodum habilis est, licet hæc posterior videtur oricè probabilior & tutior. Sed quia de veritate prioris sententia quoad conditionem domini ex legato repudiationem propter ejus probabilitatem capitur aliquis à pœnis latis in *Extra. tiose. h. t. inter Com.* ut etiam notatur *ranta d. l. n. 23.* Singularis tamen decisio circa monasteria mendicantium rerum immobilium incapacia, ut sit quid legetur aut donetur, illud sine auctoritate alienare & pretium accipere videtur. Quar. *d. l. sub n. 21.* Qualia verò & legata possint ista mendicantium Monasteria acceptare, videri debent ea, quæ habentur in *Clem. ex rvi. de Verb. signifi. & tradit Roderiq. Reg. 99. tom. 2. §. 1. 21.* Sanchez. in *pr. ec. Decal. tom. 2. lib. 1. c. 1.*

Porrò quod de legato Ecclesie dictum sine solennitate repudiari non possit, fortius procedit in rebus immobilibus mobilibus pretiosis Monasterio incapaci per ingressum & professionem ejus acquisitis, cum *juxta a. n. 1. de SS. Eccles. Professi absque praxu d. 1. sitione se suaque dedicent Deo.* Imò

incius in *Praxi aurea* p. 1. Resol. 97. n. 1.
 ingressum non tantum dominium, sed
 et possessionem ipso jure ad Monasterium
 transire. Cui potest addi ratio: quia
 possessio manet radicata in persona ingre-
 ssantis, quae deinde cum toto Monasterio
 in eandem personam confluit, ac propterea
 possessio simul cum illo transit, qui &
 omnia sua in Monasterium transfert, quem-
 admodum de usufructu dicitur inferius Tit.
 XXXI. §. 3. num. 15.

Dubitat V. An si res instituta sit super
 immobili inter Ecclesiam & extraneum,
 Praelatus possit per *viam transactionis* a
 re distingere absque alia solemnitate? R. esse
 diligendum, utrum Ecclesia sit in possessio-
 nem rei litigiosa, vel utrum possessio sit pe-
 nes extraneum, & Ecclesia sustineat perso-
 nam alicuius prioris casu, si per transactio-
 nem deberet adversario dimitti res immobi-
 les, requiretur solemnitas juris, quia esset
 alienatio possessionis alienatio; secus in altero
 casu, in quo nulla videtur proprie interveni-
 re alienatio, cum ex supposito nec certum
 sit, nec possessio penes Ecclesiam extiterit.
Quarta d. V. alienatio. sub num. 43.
resol. 12. limit. a.

Certum est IV. quod nomine *alienatio-
 nis* in primis omnes contractus intelligan-
 tur, quibus dominium utile vel directum
 transfertur, ut donatio, venditio, permuta-
 tio, feudum, emphyteusis & similes. De-
 inde etiam omnes contractus, quibus non
 quidem dominium, sed tamen possessio aut
 usus percipiendi fructus ex re Ecclesiastica ad
 longum tempus transfertur, cujusmodi sunt
 appropinatio specialis, usus fructus, & elo-
 cationes ultra triennium factae, *d. Extrav.
 ambitiosa & c. nulli. §. & c. ad audien-
 tiam. h. t.* Verum.

Dubitat VI. An locatio rei Ecclesia-
 sticae facta ad longum tempus v. g. ad 10. au-
 ENGELIN DECRET. LIB. III.

nos sine solemnitate tota quanta corruat, vel
 an saltem valeat quoad primos 3. annos, eo
 quod elocatio rei Ecclesiastica ad trienni-
 um etiam sine omni solemnitate permissa sit?
 Pro valore talis locationis saltem quoad tri-
 ennium facit Regula 37. §. in 6. quod utile
 per inutile vitari non debeat in his, quae se-
 parabilia sunt, quemadmodum de Jure Ci-
 vili, si quis unâ vice ultra 500. solidos dona-
 verit, valet quidem donatio quoad 500. non
 autem quoad excessum, *L. sancimus 34.
 C. de Donat.* E contra quod locatio ultra tri-
 ennium facta totaliter nulla sit, suadet Tex-
 tus in *d. Extravag. ambitiosa. & in
 Clem. 1. h. t.* quae sine distinctione talem con-
 tractum annullat; & videtur hic habere lo-
 cum vulgare dictum, quod Praelatus voluit
 (videlicet locationem ultra triennium) non
 potuit, & quod potuit (videlicet locatio-
 nem ad triennium) non voluit: est autem no-
 ti juris, quod in omni actu non tantum *po-
 tentia* agentis, sed & *voluntas* ejusdem de-
 sideretur. *c. cum super. 23. de Offic. Jud.
 deleg.* Sicut ex eodem fundamento testa-
 mentum coram 3. testibus regulariter & in
 dubio non valet in vim codicilli, nec matri-
 monium sine Parocho contractum valet in
 vim sponsalium de futuro.

In hac celebri controversia notabili distin-
 ctione utitur Gutierrez *Canon. 99. lib. 2. c.
 13. num. 7.* quod si una tantum indivisibilis
 locatio facta sit, v. g. si una tantum pensio
 constituta sit pro toto decennio, vel si ex aliis
 conjecturis appareat, Praelatum non aliter
 locasse, & conductorem non aliter conduce-
 re voluisse, quam ad integrum decennium,
 tunc talis locatio tota corruere debeat: quia
 contrahentium *voluntas* circa triennale
 locationem deficit. Sin autem modo ordi-
 nario praedium Ecclesiae locatum fuerit pro
 annua pensione, & ita divisibiliter ad pri-
 mum, secundum, tertium, & reliquos an-
 nos,

Uuu nos,

nos, tunc tolerari debet locatio ad primum triennium juxta jura superius pro affirmativa sententia allegata.

13 *Dubitatur VII.* Utrum Prælati possit prædium Ecclesiæ saltem cum hac clausula ultra triennium, v. g. ad 9. annos locare, ut singulis trienniis sit nova locatio? Affirmative respondet Bald. in *L. volunt. as. 4. C. de Fideicommiss.* eo quod interveniant diversæ locationes, & singulæ non extendantur ultra tempus à lege permissum. Sed contraria sententia verior est, quam tenet Cov. *V. Resol. 2. c. 16. n. 4.* Videtur enim tale pactum in fraudem legis inventum, cum in effectu nihil vel parum interfit, an res absolute locetur ad 9. annos, vel an prædicta clausula adjiciatur, quia utroque casu perceptio fructuum ad longum tempus contra intentionem legis separatur. Constat autem, quod contra legem facere, & in fraudem legis, sive contra ejus intentionem facere æquiparentur. *c. fin. de Reg. Jur. in 6.* Quo etiam adferri potest bonus textus in *Nov. 7. c. 3. in fin.* Unde non obstat ratio Baldi, quod sint plures locationes verbotenus, in effectu tamen, ut dixi, est locatio ultra triennium, quia Prælati se obligat, quod post primum, imò secundum triennium finitum, teneat rem apud conductorem relinquere velit.

14 Certum est V. ut alienatio rei Ecclesiastica alienari prohibita valeat, duo copulative requiri, videlicet *causam & solemnitatem.* Causa est triplex: *necessitatis, utilitatis, & pietatis.* *Necessitatis*, quando Ecclesiam urgent debita &c. *Utilitatis*, quando per alienationem major fructus procurari potest. *Clem. 2. h. 1. Pietatis*, si captivi redimendi, si pauperes alimentandi, si templa vel cimiteria ædificanda sint. *c. numerum. 70. causa. 12. q. 2.*

Solemnitas consistit in tractatu habito cum Capitulo seu Conventu collegialiter congregato, ejusdem vel saltem majoris par-

tis consensu unâ cum consensu Superioris. Notanter dico, Capitulares debere *legialiter* congregatos, ut altere rationes audire possit. Absentes tamen non esse necessario ad istum actum duos communiter apud DD. receptum dummodo saltem duæ tertiæ Capituli (v. g. ex 30. 20.) in loco prælati Panorm. *m. c. 1. De his, qui sunt a vi parte Capit. n. 16. l. nulli. 3. ff. cujuscunque univers. nom.* Rolandus *90. n. 19.* Barb. *Jur. Eccl. un. lib. 30. n. 8.* qua in re consuetudo locutionis cupiè attendenda erit.

Porro licet olim Superioris nominaret proximus superior, ut in alienatione Abbate faciendâ Episcopus, *c. Abbat. 41. causa. 12. q. 2. Clem. 1. l. 1. 1. 1.* in alienatione Episcoporum solus consensus tuli requisitus fuerit. *c. sine exceptio. d. causa. 12. q. 2.* hodie tamen de prælati loquendo satis certum videtur, quod omnibus alienationibus consensus superioris requiratur, *c. 2. h. 1. in 6. C. de Interdictis*, quæ *Extravagans* ex poenas statuit alienantibus bonarum Monasteriorum, piorumque locorum rumlibet inconsulto Romano Pontifici etiam observat Zoëf. *h. t. n. 13.* De puncto juris hæc se ita habere, antiqua consuetudine præsertim in Germania & cis remotis, unde difficilis aditus ad prædictum, *d. Extravagans* antem receptam non saltem quoad hoc, ut etiam interdicti Episcopis subiecti teneantur in alienationibus consensum Papæ, & non Episcopi querere, attestatur Zypæus in *Antiqua Pontif. d. 1. n. 2.* & quod d. *Extravagans* alicubi quoad aliqua tantummodo sit, patet reter. Navar. in *Mensura. num. 150.* cum Sylv. Cajet. & aliis.

Ceterum præfatis duobus requisitis scilicet & solemnitate concurrentibus

ENK

res Ecclesie, licet cum hac conditione donata vel relicta sint, ne alienentur, quod verisimiliter de tali casu non cogitur, vel saltem non rationabiliter cogitur potuerit donator, seu testator, docet *l. d. cap. 30. n. 14. cum Baldo. in auth. qua. C. Com. de legat. n. 23. & aliis.*

*Dubitat autem VIII. Utrum requiratur solennitas juris, si alienatio fiat ab Ecclesia alteri Ecclesie. Affirmat Barb. in *Collegian. DD. ad c. 1. h. t. per tex. in c. 1. h. t.* Atque hanc esse praxin Curie Romanæ testatur Ricc. in *Praxi aur. p. 1. ff. 35.* Verum de puncto juris & extrajuriam (ubi praxis Curie Romanæ non ita attenditur, nisi & hic consuetudine aliad receptum sit.) videtur non improbabilis sententia negativa, ut fatetur Ricc. *d. resol. 35.* hoc solum sensu, ut si evidens causa utilitatis vel necessitatis subsit, superioris licentia requiratur, eo quod finis prohibitionis non alienandis rebus Ecclesie sit in consuetudine indemnitati Ecclesie universalis, non vero Ecclesiarum particularium, idque plurimum confirmatur *ex c. 2. h. t. in 6. & Extravag. un. cod. tit. ubi dum ad alienationem consensus Pontificis requiritur, principaliter agitur de alienatione, quæ sit Laicis & secularibus hominibus, ne res Deo dicata ad profanos usus applicentur. Imò in d. c. 1. h. t. agitur de alienatione Abbatis facta alteri Ecclesie, & tamen ibi nihil expresse de consensu superioris, sed tantum de consensu amborum partium dicitur.**

Quod vero Ecclesia ex contractu læsa etiam contra aliam Ecclesiam in integrum restituitur, cum inter pariter privilegiatos melior sit conditio ejus, qui certat de damno vitando, quam qui de lucro captando, tractatur in *c. audis. 3. ubi Panorm. n. 8. De integ. rest. l. verum. 11. §. item quari. 1. ff. de Minoribus.*

An autem, si Ecclesia, cujus bona alienantur, fuerit de jure patronatus laici, ejusdem consensus necessarius sit? refert affirmantes Barb. *d. cap. 30. sub. n. 9.* ipse tamen addit, hoc per illos DD. dici quidem, sed non probari, nec in praxi observari.

Certum est VI. quod si alienatio rei Ecclesiastica contra formam juris attentata sit, tunc contractus non valeat, & res alienata non tantum per successorem Prælatum vel Capitulum, sed etiam per ipsum alienantem revocari possit. *c. 2. & 6. h. t.* quamvis enim regulariter contra factum proprium nemini venire concedatur, *l. cum à matre. 14. C. de Rei vin. fallit tamen, si factum sit ipso jure nullum, vel si non tam ex persona propria, quam ex parte Ecclesie per malam alienationem damnificata proprium factum impugnetur, Zoel. h. t. n. 4.*

Præterea verò *ex sepe d. Extrav. am. 18. bit. se. alienans, & is, in quem facta est alienatio, poenam excommunicationis incurrunr, & beneficium, cujus res alienata sunt, ipso jure vacabit; & hoc, si inferioris conditionis beneficiatus alienans fuerit; si autem Episcopus vel Abbas aliquid malè alienaverit, est ipsi ingressus in Ecclesiam interdictus, sicut in *c. Extrav. habetur. Monet tamen Navar. d. l. & Consil. 1. h. t. illas poenas ipso jure incurrendas non ubique receptas esse, & ubi etiam receptæ sunt, tantum habere locum circa alienationem cum effectu sumptam, si nimirum res Ecclesiastica de facto emptori tradita sit.**

Dubitat autem IX. Utrum recipiens rem Ecclesiasticam sine solennitatibus alienatam teneatur eam restituere in conscientie foro, antequam per ordinarium judicium fori externi reperatur? Si res ita malè alienata sit, ut nec justa causa, nec solennitas intervenerit, utique recipiens eam cum damno & injuria Ecclesie retinere in conscientia

Uuu 3 non

non potest, *c. si quis 6. h. t.* At verò si quidem consensus Superioris aut Capituli non intervenierit, subit tamen iusta causa, tunc quidam DD. à restitutione ante sententiam iudicis excusant: cum enim tali casu nulla sit commissa iniquitas, & adsint ea, quæ de Jure naturali ad valorem contractus requiruntur, non videtur, ajunt, obligatio restituendi in foro interno injuncta esse, antequam contractus in foro externo rescindatur, Ricc. *d. p. 1. resol. 7. n. 4.* Laym. *in Tract. de Legib. c. 16. in fin.* qua tamen de re videantur tradita Lib. I. Tit. II. de Constitut. num. 54. & seqq.

Dubitat ur X. An si emptor rei Ecclesiasticæ sine solennitatibus alienatæ velit eam ultro restituere Ecclesiæ teneatur acceptare Ecclesiæ, si malit contractum per adhibitionem solennitatum confirmare? Non posse contractum ex postfacto confirmari sine utriusque partis nova voluntate, tradit Zoëf. *d. l. n. 23. arg. §. Tutor autem 2. Inst. de Auth. Tutor.* ex quo ordinariam regulam colligunt Interpretes, quod ea, quæ sunt de solennitate actus, non possint ad convalidandum actum ex postfacto intervenire.

Sed communiter receptum est, quod contractus ab Ecclesia sine solennitate factus sit nullus tantum in favorem Ecclesiæ, si nimirum ipsa velit contractum impugnare, quemadmodum si pupillus sine Tutoris auctoritate cum alio contrahat, hic quidem obligatur, non autem pupillus, *prin. Inst. de Auctor. Tutor.* Unde si Ecclesia malit contractum confirmari per rathabitionem superioris (ut quia est in utilitatem Ecclesiæ, vel res interea meliorata est) hoc videtur omnino permittendum, prout textus est clarus una cum Gloss. *in c. si qua de rebus 42. causâ 2. q. 2.* tenet Panorm. *in c. diversis. 5. de Cler. conjug. n. 6.* Notum quoque est, rathabitionem retraheri & mandato æquiparari, *c. 10. de R. J. in 6.*

Nihil verò movere debet argumentum deductum *ex. d. §. Tutor autem.* tractu pupilli, non post longum tempus intervenire debeat; nam respondetur, momentum à pupillo ad Ecclesiam procedit favorabilibus, quando circa Ecclesiam habetur alia juris dispositio, secus autem ijs, quæ Ecclesiæ onerosa sunt, & videtur alia in Jure Canon. dispositio, *d. c. si qua de rebus.* Deinde auctoritas Superioris Ecclesiastici circa alienationem rei Ecclesiasticæ non tam comparatur Honorati Tutoris, quam decreto Pontificis circa alienationem rei pupillaris, quod decretum antè, & post factum intervenisse, testis est Honorius *h. tit. n. 2.*

Dubitat ur XI. Utrum si res alienata repetatur ab emptore, restituatur cum omnibus omnino fructibus, emptor in bona, sive mala fide fuerit?

Imprimis satis conveniunt, quod in vera mala fide existens (id est, si rem malè alienatam esse) teneatur omnes fructus restituendos, non tantum eos, qui adhuc existunt, sed etiam augmentationem & pretium eorum, quos percipit, *c. si quis. 6. h. t. l. certum 22. C. de Vind.* quia mala fidei possessor nullatenus jus habet ad lucrandos fructus ex suo delicto, quod commisit rem alienatam recipiendo, lucrum recipit. Idem quoque de eo communiter receptum est, qui ex ignorantia & errore putavit requiri solennitates ad rem illicitam alienandam: nam error inducit saltem scilicet malam fidem, & regulariter à poena excuset, tamen non deest ad acquisitionem & lucrum contractum: maxime in illis casibus, ubi licet sit contractui, sicut alienationi sine solennitate factæ, *l. 7. & 8. ff. de Jur. &*

par. Each. lib. 8. Contr. c. 29. Panorm. in
pen. hoc. tit. n. 9. Barb. in cap. si quis.
ed. t. n. 13. Pro contraria tamen senten-
tia, si cui magis placeat, videri poterit Co-
n. Var. Ref. lib. 1. cap. 3. n. 8. & apud
an Innoc. Anchar Card. & Inmola in c.
de usuram. 1. h. t. Imò ipse Fachin. d. c.
de reitricte loquitur, ut errantem in ju-
dicio possessori bonæ fidei eatenus comparet;
quatenus non teneatur nisi fructus extantes,
& ex quibus factus est locupletior, resti-
tuere.

Sed magna est difficultas, quid dicen-
dum, si emptor fuerit in vera bona fide,
non errore juris, sed facti deceptus? Puta,
quod fuit a Prælato alienante persuasus so-
lennitates debitas intervenisse, consentum
superioris obtentum esse? Certi juris est,
quod bonæ fidei possessor fructus quidem
interdicitur, (deductis tamen necessariis im-
pensis) una cum prædicio restituere teneatur
si per triennium bonâ fide possederit, &
ante ex titulo pro suo usu ceperit. Gl. &
Barth. in l. sequitur. §. fructus. ff. de U-
sicap. Covar. d. cap. 3. sub. n. 7. vers. quar-
ta conclusio.) consumptos autem lucretur
pro cultura & cura, quam in prædium
impendit, l. certum. 22. C. de Rei vind. &
si quis a non domino. 35. Inst. de Rei. di-
vis. Attamen in emptore rei Ecclesiasticæ
malè alienatæ quidam hoc volunt esse spe-
ciale, ut etiam æstimationem & pretium
fructuum consumptorum restituere tenea-
tur; tum quòd in c. 2. h. t. in 6. & Clem.
1. cod. dicatur emptori nullum jus acqui-
rere nec jus lucrandi fructus: tum etiam
quòd jus lucrandi fructus tantum detur pos-
sessori, emptor autem rei Ecclesiasticæ sit
qualem ex supposito bonæ fidei, sed non pos-
sessor, cum Ecclesia, quæ pupillo æquipara-
tur, in contractu non solenni nec jus posses-
sionis perdere possit. L. magis puro. §. 2. ff.
de rebus cor. qui sub Tut. & L. pupillus.

11. ff. de Acquir. rer. dom. Sed, ut verum
fatear, contraria sententia, quòd errans in
facto lucretur fructus ante litem contesta-
tam consumptos, communior est, ut patet
ex Panor. & Barb. cc. 11. & Riccio. dict. p. 1.
ref. 18. num. 3. pro eâque plurimum strin-
git, d. c. pen. h. t. & urgentius tex. in L.
bonæ fidei. 48. vers. nec interest. ff. de Ac-
quir. rer. dom. ubi ex re pupilli fructus bo-
næ fidei possessor lucrari dicitur. Ad d. t.
2. & Clem. 1. posset accommodari respon-
sio, quam n. seq. insinuabimus, & præte-
rèa dici, quòd priores textus generales nul-
lam de fructibus mentionem facientes de-
clarentur per alios magis específicos.

Dubitatur XII. Utrum res Ecclesiasti-
ca possit ab emptore præscribi? Si emptor 22
in mala fide fuerit, non est magnum dubium,
quòd præscribere non possit, quia malæ fi-
dei possessor nullo unquam tempore præ-
scribit. c. fin. de Præscrip. At verò quid di-
cendum sit, si emptor fuerit in vera bona
fide falso persuasus, consentum superioris
& alias solennitates in alienatione interve-
nisse, non est satis exploratum: nam in
cap. 2. h. t. in 6. dicitur, quòd mala aliena-
tione quidem causam præscriptionis patet.
Et Paulus IV. summus Pontifex absolute
constituit, ut exceptio præscriptionis con-
tra repetitionem rei malè alienatæ opponi
non possit.

Verum communior est sententia cum
Ricci. in Prax. aur. p. 1. resol. 32. Arnold.
Rath. in Tract. de Usucap. c. 4. assert. 2.
n. 2. Barbosa Jur. Eccles. univers. lib. 3.
cap. 28. n. 16. Præscriptionem cæteris pa-
ribus, videlicet bonâ fide & possessione per
40. annos continuatâ accedentibus, locum
habere: licet enim res pupillares præscribi
nequeant, res tamen Ecclesiæ præscriptibi-
les esse deducitur passim ex Tit. de Præ-
scripti. ubi contra res Ecclesiæ quadragena-
ria præscriptio admittitur. Quod ipsum vi-
detur

detur confirmasse Pius IV. in sua Bulla, quae incipit: *Provida* &c. dum ibidem constitutionem Pauli IV. ad terminos juris communis revocavit. Textum autem *in d. c. 2. h. t. in 6.* interpretantur de emptore, qui in errore juris fuit, credens solennitates ad alienationem non requiri. Barb. *in Collect. DD. add. c. 2. n. 7.* An autem generaliter cum errore juris non procedat praescriptio, dictum est supra in Tit. *de Praescriptionibus §. 3. quest. 3.* Posset forsan etiam textus in praesenti accipi de eo, qui scienter rem sine debitis solennitatibus alienatam recipit; non obstante objectione, quod hic casus non fuisset in decisione dubitabilis, cum jam ante confluxerit *ex c. fin. de Praescript. mala fidei possessorem non praescribere*; etenim circa contractus, qui habent saltem requisita juris naturalis, videl. consensum mutuum, & justum pretium, an possessor in ordine ad praescriptionem bonae vel male fidei censeri debeat, potuit utiq; dubitari, juxta dicta superius. *n. 10.*

23 Duo tamen notabilia hic advertit Ricc. *l. supra cit. I.* quod praescriptio non incipiat nisi post mortem, vel depositionem Praelati male alienantis, quia enim talis Praelatus non est facile revocaturus rem alienatam, ideo ipso vivente Ecclesia censetur carere legitimo defensore per tex. *in c. si Sacerdotes. 10. causa 16. q. 3. II.* quod contra praescriptionem detur Ecclesiae in integrum restitutio, saltem si intra quadriennium numerandum à die, quo scivit praescriptionem completam, illam restitutionem petierit, *c. 1. De in int. rest. in 6.* De quo restitutionis beneficio superius in Lib. I. speciali titulo tractatum est.

Obiter hic adnotare volui, me saepius à viris magnis & gravibus audivisse, quod Imperator Ferdinandus II. glor. mem. generali edicto statuerit, contra bona Ecclesiarum saltem ex fundatione competentia nul-

lām omnino admittendam esse praescriptionem, cujus edicti tenorem hactenus tenere non potui. Inquirat de eo, cui in praesentia casus obveniet.

Dubietur XIII. Utrum solennitates alienationem requisita possint per consuetudinem alicujus loci abrogari?

Respondeo, quamvis solennitates alienationis a Summis Pontificibus introductae nec juris naturalis, nec divini sunt, sed positivi tantum, & ideo absolute derogari per consuetudinem abrogari posse videtur, cum consuetudo habeat vim legum, deroget alijs legibus positivis prioribus.

fin. de Consuetudine l. dicitur n. 10. LL. Interim tamen, si per talem consuetudinem damnificetur Ecclesia, non est illa censenda juxta *c. 1. de Consuetudine* nullā consuetudine introduci potest, si natio subsistat, quam Praelatus facit invidenti causa utilitatis, necessitatis, aut pietatis. Item quia consuetudo debet rationabilis, *d. c. fin.* non esset autem *rationabilis*, si contineret periculum damnificandi Ecclesiam; ideo consuetudo non induci non poterit, ut inferiores Clerici

Parochi irrequisito Episcopo, vel alio superiore bona suorum beneficiorum, etiam superiores Praelati, non habitum tamen cum suis Capitulis, bona suorum Ecclesiarum alienare valeant. Sed illud consuetudine introduci potest, ut consensum Summi Pontificis in alienatione inferiorum

lavorum non desideretur juxta dicta *superius sub certo s. n. 15.* & Episcopi, ac alii Praefecti Exempti, qui Jurisdictionem quali Episcopalem in suis Monasteriis habere censentur, *in vulgaribus praescrip-*

rebus minoris praedicti praeter hoc Capitulorum alterius superioris consensum requirere non teneantur. Videatur *in c. nulli s. h. tit. num. 6.* Barb. *de cum causa s. de Sent. & re jud. num. 10.*

Demum hic addi potest, quod Ecclesia vocans rem alienatam, sive per viam nullam, sive per viam restitutionis teneatur reddere pretium, quod ab eo acceptum, ne contra naturalem aequitatem cum aliena pecunia locupletetur. l. quod si minor. 24. ff. de Minor. l. si fundator. 13. ff. de Rebus eorum, qui sub. ut. c. l. utere. 1. 4. C. de Pr ad. minor. hoc, quatenus ex pretio Ecclesia locupletior facta est, idque in suam utilitatem convertitur: at vero si pretium penes Praelatum alienantem casu perierit, aut male contumptum sit, Ecclesia ad refundendum illud pretium non tenebitur, sicut ita circa minores (quorum jure Ecclesia utitur, c. 1. de m. integr. rest.) revocantes res suas male alienatas aperte constitutum est in d. l. quod si minor. 24. ff. de Restitutio. 4. l. patri. ff. si item ex diverso. ibi. juvenis autem, eatenus ex pretio reddere, quatenus ex ea pecunia factus est locupletior. l. de Minor. l. praedictorum. 10. C. de Prae. minor. ibi: pro ea dumtaxat parte conveniri permittet, quam in facultate tuas rogatam esse constiterit. In hoc ipsum, quod pretium in utilitatem Ecclesiae convertitur sit, ab emptore probandum esse, tradit Barb. in c. si quis 6. b. t. ff. de m. p. Et tenet Fachinus 2. Controv. cap. 4. ubi tamen quosdam dissentientes allegat.

TITULUS XIV.

De Precarijs.

SUMMARIUM.

- 1. Precaria quid?
- 2. Inter precarias & Precarium differentia.
- 3. Precaria an necessario detur causa remuneratio- nis, vel gratis?
- 4. Precarium Concesso requirit alienationis solenni- tatem.

5. Precariae irrationabiliter concessae possunt revocari non obstante parva conventionali.
 6. Precarium renovatio quinquennalis cur statuta?
 7. Ex Precarijs qualis detur actio. licet ex pactis nudis quando conditio ex canone vel lege?

Precariae dicuntur contractus a jure Canonico introductus, quo alicui ad precas, & plerumque causa remunerati- onis fundus, vel res Ecclesiae ad dies vitae vel aliud tempus cum ordinaria alienationis solemnitate conceditur, ea lege, ut singulis quinquenniis renovatio hujus concessionis petatur. cap. 1. & ibi DD. h. t.

Dico I. Precarias esse contractum Jure Canonico introductum: quia in Jure Ci- vili habetur quidem contractus, qui dicitur Precarium, ut ff. C. de Precario. non autem contractus Precariae; & praetera uterque contractus ab invicem plurimum differt, nam de substantia Precarii est, ut ad nullum certum tempus res alicui gra- tis utenda concedatur, ac ad libitum concedentis revocetur. l. 1. ff. de Precario. adeo quidem, ut nec ex conventionione partium tempus aliquod recte apponatur Precario: cum enim propria differentia Precarii ab aliis contractibus sit, quod ad nutum revocari possit, si tempus aliquod determinatum apponatur, transibit in aliam speciem contractus, & fiet commodatum vel usufructus. l. cum Precario 12. ff. de Precario. At vero Precariae non conceduntur indeterminate, sed ad dies vitae, vel ad aliud longum tempus, neque revocantur, antequam tempus in conventionione expressu finiatur. cap. fin. in fin. h. t.

Dico II. Precarias plerumque causa re- munerati- onis concedi, ita, si v. g. aliquis rem suam Ecclesiae donaverit, poterit haec res eidem vicissim ad dies vitae in Precari- am concedi. Similiter potest aliquis precarias obtinere, licet de facto nihil Ecclesiae donaverit, dummodo promissionem faciat, quod post certum tempus vel saltem in tem- pus mortis velit Ecclesiae aliquid largiri. Vi- dicatur